

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 โดยกล่าวถึง ความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ
 - 1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 17 คน
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 จำนวน 72 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ
 - 2.1 แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบสอบถามความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.2 แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการกรอกแบบสอบถามจากประชากร 2 ชุด คือ
 - 3.1 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน รวม 17 ฉบับ ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 17 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
 - 3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 จำนวน 16 วิทยาลัย รวม 72 ฉบับ ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 72 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐาน (Median หรือ Mdn) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range หรือ IQR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด ($Mdn \geq 4.50$ และ $IQR \leq 1.00$) ถือว่ามีความเหมาะสม แล้วจึงนำไปตรวจสอบความเป็นไปได้

4.2 นำแบบสอบถามเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ σ) ตามเกณฑ์ที่กำหนด ($\mu \geq 3.50$ และ $\sigma \leq 1.00$) ถือว่ามีความเป็นไปได้

4.3 สรุปผลแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 สรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 17 คน มีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ได้ มีความเหมาะสมทุกขั้นตอน ทั้งภาพรวมและแต่ละรายการ จำนวน 5 ขั้นตอน รวม 37 รายการ

2. แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 จำนวน 72 คน มีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ได้ มีความเป็นไปได้ทุกขั้นตอน ทั้งภาพรวมและแต่ละรายการ จำนวน 5 ขั้นตอน รวม 37 รายการ ซึ่งเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ภายใต้บริบทของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3

3. แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน จำนวน 37 รายการ ดังต่อไปนี้

- 3.1 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 8 รายการ ได้แก่
 - 3.1.1 การสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากรทุกคน
 - 3.1.2 การสร้างเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.1.3 การสร้างแรงจูงใจในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.1.4 การเตรียมความพร้อมด้านปัจจัยหรือทรัพยากรอื่น ๆ เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์
 - 3.1.5 การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
 - 3.1.6 การชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้กับบุคลากรทุกคน
 - 3.1.7 การแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.1.8 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3.2 การวางแผนการประเมินตนเอง ประกอบด้วย 12 รายการ ได้แก่
 - 3.2.1 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.2 กำหนดกรอบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.3 กำหนดกระบวนการและวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.4 กำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.5 กำหนดตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.6 กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.7 กำหนดแหล่งข้อมูลของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.8 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.9 กำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2.10 กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.2.11 กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานการศึกษา
 - 3.2.12 จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ
- 3.3 การประเมินตนเอง ประกอบด้วย 6 รายการ ได้แก่
 - 3.3.1 ประชุมแบ่งงานการประเมินคุณภาพภายใน
 - 3.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูล / ดำเนินการประเมินตนเอง
 - 3.3.3 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการประเมินคุณภาพภายใน

- 3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.3.5 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายใน
- 3.3.6 ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข ระบบการประเมินคุณภาพภายใน
- 3.4 การทำรายงานและการเผยแพร่ ประกอบด้วย 7 รายการ ได้แก่
 - 3.4.1 ออกแบบการทำรายงานผลการประเมิน
 - 3.4.2 กำหนดรูปแบบการเผยแพร่รายงาน
 - 3.4.3 กำหนดช่วงเวลาในการเผยแพร่
 - 3.4.4 กำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำรายงานผลการประเมิน
 - 3.4.5 จัดทำรายงานเสนอต้นสังกัด
 - 3.4.6 จัดทำรายงานเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 3.4.7 เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนให้รับทราบ
- 3.5 การนำผลการประเมินไปใช้ ประกอบด้วย 4 รายการ ได้แก่
 - 3.5.1 ประชุมชี้แจงผลการประเมินให้บุคลากรทุกคนเข้าใจ
 - 3.5.2 นำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา
 - 3.5.3 นำผลการประเมินไปจัดทำสารสนเทศของสถานศึกษา
 - 3.5.4 นำสารสนเทศไปใช้วางแผนพัฒนาสถานศึกษา

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 มีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความเหมาะสมของระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่า 5 ขั้นตอน 37 รายการ ที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ได้นั้นมีความเหมาะสมในทุกขั้นตอนและทุกรายการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุมาลี จันทร์ชลอ (2545 : 16) ที่กล่าวว่ารูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ควรมีประเด็นดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 2) การวางแผนการปฏิบัติงาน 3) การดำเนินงานตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน 6) จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 31-40) ที่ได้กำหนดระบบการประเมินตนเองออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความตระหนัก 2) ขั้นการเตรียมความพร้อม 3) ขั้นการวางแผนการ

ประเมินตนเอง 4) ขั้นการลงมือประเมินตนเอง 5) การเขียนรายงานและเผยแพร่ 6) การนำผลการประเมินไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2542 : 10-12) ที่ได้กำหนดให้การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการวางแผนการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา 3) ขั้นดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 4) ขั้นสรุปผล 5) ขั้นรายงานผล

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของรายละเอียดในประเด็นหลักและประเด็นรองที่หน่วยงานและนักวิชาการได้กำหนดไว้ จะเห็นว่ามียรายละเอียดในทางปฏิบัติที่เหมือน ๆ กันแล้ว แต่ผู้กำหนดจะปฏิบัติอะไรก่อนหลัง ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานศึกษาที่จะนำไปปฏิบัติ

2. ความเป็นไปได้ของแนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ได้ให้ความเห็นว่า หัวข้อและประเด็นที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบในการวิจัยนั้น มีความเป็นไปได้ทั้งหมดทุกขั้นตอนและรายการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนีย์ บุญทิม (2544 : 128) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานประเมินผลภายในและความต้องการรับการสนับสนุนการดำเนินการประเมินผลภายในของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเขตการศึกษา 6 พบว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติร้อยละสูงสุดคือ การประเมินผลภายในตามวิธีการและมาตรฐานการศึกษาของกรมต้นสังกัด มีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาต้องใช้วิธีการและมาตรฐานการศึกษาต้นสังกัดเป็นหลัก เพราะกรมต้นสังกัดมีอำนาจหน้าที่กำกับตรวจสอบดูแลการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง หากสถานศึกษาไม่ยึดแนวดำเนินการประเมินผลภายในก็อาจส่งผลกระทบต่อให้การสนับสนุนสถานศึกษาได้ ดังนั้นการประเมินผลภายในสถานศึกษาที่คิดรูปแบบและกำหนดมาตรฐานการศึกษาใช้เองมีน้อยมาก แต่ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งได้พยายามนำแนวทางการประเมินคุณภาพภายในมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผลผลิตของสถานศึกษาหรือผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม

3. แนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ผลการศึกษาพบว่าควรจำแนกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผนการประเมินตนเอง 3) การประเมินตนเอง 4) การทำรายงานและการเผยแพร่ และ 5) การนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ เสาร์วันดี ผ่านเมือง (2544 : บทคัดย่อ) ที่ระบุว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาควรประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 2) การวางแผนการปฏิบัติงาน 3) การ

ดำเนินงาน ตามแผน 4) การตรวจสอบประเมินผล 5) นำผลการประเมินไปปรับปรุงงาน และ 6) จัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี และยังสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 50-54) ที่ระบุว่า การประเมินผลภายในควรประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ คือ ผู้รับผิดชอบ ในการทำการประเมินผลภายใน 2) การวางแผนการประเมิน 3) การดำเนินการประเมินและ ตรวจสอบผลการประเมิน 3) การใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน และ 4) การพัฒนาปรับปรุง สถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ การ์ดอน (Gordon, 1980 : 47-54) ที่กล่าวว่า การออกแบบ ระบบประเมินผลภายในจำเป็นจะต้องมีสิ่งต่อไปนี้ คือ 1) กำหนดเป้าหมายของหน่วยงานกำหนด เกณฑ์การประเมิน 3) เลือกวิธีการเก็บข้อมูลและเทคนิคการประเมิน 4) วิเคราะห์ผล และ 5) นำระบบไปสู่การปฏิบัติ

ซึ่งเมื่อพิจารณากระบวนการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาที่หน่วยงานหรือนักวิชาการ กำหนดขึ้นก็จะคล้ายคลึงกัน โดยยึดหลักการทำงานตามวงจรคุณภาพของ เดมมิง คือ วงจร PDCA ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน (Planing) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การตรวจสอบติดตามผล (Checking) และการปรับปรุงแก้ไข (Acting) แล้วแต่ละคนจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องใดก็จะ นำมาเป็นประเด็นหลัก ส่วนที่ไม่มุ่งเน้นก็จะกำหนดให้เป็นประเด็นรองอยู่เป็นส่วนหนึ่งของ ประเด็นหลัก ดังนั้น การพัฒนาการออกแบบระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสิ่งที่ ควรคำนึงถึงก็คือจะต้องทำให้สามารถได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ มีการจัดทำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้อย่างแท้จริง และสามารถปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นตามสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างรวดเร็ว โดยข้อมูลที่ได้อาจอยู่ในฐานข้อมูลผ่านกระบวนการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ คือ ถูกต้อง รวดเร็ว คุ้มค่า และปรับควได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำแนวทางการพัฒนาระบบการ ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ควรนำแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ปฏิบัติจริง ทั้ง 16 วิทยาลัย โดยก่อนนำแนวทางไปใช้ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาพร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่ สร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างเจตคติที่ดีให้กับบุคลากร ทุกคนก่อนจึงดำเนินการ

3. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ควรจัดทำคู่มือแนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และเอกสารต่างๆ ให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

4. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถาบัน ให้การนิเทศและประเมินคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดก่อนจะมีการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นรายสถานศึกษา รายอาชีวศึกษาจังหวัด และแต่ละภาค

2. ควรศึกษาผลกระทบจากการดำเนินแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาของรัฐ กับสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน